

OPONENTSKÝ POSUDEK NA DISERTAČNÍ PRÁCI

Název práce: „Mé náboženství“: K symbolice dítěte v myšlení Friedricha Nietzscheho

Autor práce: Mgr. David Vaněk

Předložená disertační práce Davida Vaňka se zabývá filozofií Friedricha Nietzscheho, konkrétně pak pojednává o symbolizaci dítěte v jeho díle, tj. jak tento filozof, sám bezdětný, rozvíjí své úvahy o lásce, plození, otcovství, rodičovství, ale také bohu a náboženství.

Práce sestává z úvodní autorské poznámky, úvodu, po kterém následují čtyři kapitoly a bibliografie. První kapitola nazvaná „Nad sebe“ pojednává o povaze a významu moudrosti v Nietzscheho filozofii, jejíž pojetí je podle autora Vaňka veskrze platónské; následuje reflexe vlivu Arthura Schopenhauera a jeho metafyziky pohlavní lásky na Nietzscheho myšlení. Následující kapitola se snaží korigovat vertikální pojetí stirnerovsko-pozitivistickou horizontálou, v níž moralizující Nietzscheho jazyk ustupuje, stejně jako platónský pathos je nahrazen střízlivějším postojem; autor se v těchto souvislostech věnuje rovněž smyslu oběti, neboť je základem zdárného rodičovství a dítě je to, čemu se oběť přináší. Třetí kapitola se pokouší o jakousi syntézu v tom smyslu, že dítě není pouze poetické jméno pro cokoli, nýbrž symbolickým způsobem vyjadřuje budoucnost člověka. Následuje poslední, čtvrtá kapitola nazvaná „Plánované rodičovství“.

Text disertační práce je zajímavým pokusem o uchopení pojetí dětství v Nietzscheho filozofii. Autor v něm prokázal výbornou znalost Nietzscheho díla, přičemž pracuje jak s českou překladovou literaturou, tak i s originálními texty, které mu posloužily ke zpřesnění interpretačně obtížných míst, kterých je v Nietzscheho filozofii vskutku řada. Z textu je patrné, že se autor věnoval studiu Nietzscheho díla soustavně, systematicky a dlouhodobě. Stejně tak bych ocenil autorovu výtečnou schopnost práce s rodným jazykem, který je výrazově bohatý, často metaforický (někdy však na hranici srozumitelnosti) a v podstatě bez stylistických a gramatických nedostatků. Současně je autor dobře obeznámen se soudobými interpretacemi Nietzscheho díla (Heidegger, Rorty, Deleuze aj.), se kterými v textu pracuje – neslouží mu pouze jako stafáž a využívá také jejich argumentace a úhlu pohledu (viz např. strany 10-13). Stejně tak autor Nietzscheho filozofii uvádí nejen do kontextu dobové filozofie, ale také do evropské filozofické tradice, čímž prokazuje znalost myšlení řady autorů, na které Nietzsche navazuje či se vůči nim kriticky vymezuje.

Text je také dostatečně složitý, až mnohohrstevnatý, ukazující Nietzscheho dílo v odpovídající hloubce a nejednoznačnosti. Řadu složitých míst v jeho díle autor nepřejímá naivně a již zaběhlé interpretace nejsou zjednodušovány a poukazují na autorovu snahu o originální uchopení problematiky – což se nakonec od disertační práce očekává. Stejně tak autor kriticky pracuje s českými překlady Nietzscheho díla a na některých místech dokonce navrhuje zpřesnění překladu, a tím i jinočtení některých pasáží. Práce je to nepochybně kvalitní a její záběr se rozprostírá mezi filozofií (náboženství) a religionistikou, což ale není na škodu. Snad bych v této souvislosti podotkl pouze jeden neduživý aspekt, a to že práce je na religionistický vkus až příliš spekulativní, což je však dáno výběrem tématu a zřejmě

nebylo vždy v silách autora udržet si oborovou puritu. Koneckonců charakter religionistiky je interdisciplinární, což způsob, jímž autor uchopil téma, posiluje. Práci by prospělo, kdyby autor explicitně uvedl, jaký je její (více) oborový přínos.

Předložená disertační práce však obsahuje některé nedostatky. Pokud bych postupoval chronologicky, v první řadě bych zdůraznil zejména absenci takového úvodu, který by lépe objasnil výběr problematiky, způsob jejího zpracování, jasné zformulování výzkumné otázky doplněné o zdůvodnění, v čem chce být tato práce jiná než ostatní práce o Nietzscheho myšlení. Stejně tak chybí uvedení klíčových primárních i sekundárních prací, se kterými bude autor pracovat včetně jejich stručného zhodnocení.

V úvodní části mohl být také propracovanější kulturně-historický, ale i filozofický kontext, což by lépe zasadilo problematiku do širších souvislostí. Ne že by text tyto souvislosti neobsahoval vůbec, ale bylo by vhodnější je rozšířit a současně i zkoncentrovat právě do úvodu. V neposlední řadě postrádám uvedení a zhodnocení prací významných českých znalců Nietzscheho díla.

Současně text místy nepůsobí jasně v tom smyslu, že je obtížné rozlišit, zda se jedná o formulaci Nietzscheho anebo autora textu. Autor sice řádně cituje, ale textu jednoduše chybí jazykové výrazivo, které jednoznačně odliší vlastní text autora a argumentaci. Textu by v tomto ohledu také jistě napomohlo, kdyby jeho autor nejen popisoval a interpretoval Nietzscheho dílo, ale současně ho průběžně i kriticky hodnotil. Názor autora se dá postřehnout jen stěží. Jinak řečeno, styl Nietzscheho jazyka a způsob myšlení se autorovi textu někdy až přespříliš promítl do vlastních formulací, čemuž, domnívám se, je někdy obtížné se ubránit. Z básnického a metaforického stylu Nietzscheho zřejmě pramení i autorova ne zcela dobrá organizace textu a neuspořádanost myšlenek, což někdy komplikuje orientaci – jednotlivé problémy jsou málo sevřené a vše se jakoby prolíná vším. Z řady pasáží je tedy zřejmé, že autor spíše „podlehl“ studované látce a jejímu stylu (v textu je řada takovýchto pasáží a je asi zbytečné je uvádět). Proto také text na řadě míst působí jako dobře seskládaná mozaika Nietzscheovských výroků (viz zejména poslední kapitola).

Z formálního hlediska bych také považoval za nevhodné či nepraktické přespříliš dlouhé citace (15 až 20 řádků viz např. s. 25, 33-34, 42, 47, 55, 67, 69, 80, 81), neboť z důvodu značného rozsahu znemožňují autorovi provést kvalitní kritickou analýzu a čtenáři pak jasnou orientaci v textu. Za ne zcela vhodné rovněž považuji používat majestátní plurál – nepochybně je možné použít jiných výrazových prostředků.

Práci, zřejmě z důvodu nějakého nedopatření, chybí závěr a celkové zhodnocení problematiky.

Předloženou disertační práci „Mé náboženství“: K symbolice dítěte v myšlení Friedricha Nietzscheho i přes uvedené nedostatky považuji za solidní a doporučuji ji jako oponent k obhajobě.

V Chrudimi dne 15. srpna 2016.

Doc. Mgr. Tomáš Bubík, PhD.